

Бистиң агитпунктувуста

Хун келген түдүм-на соңгудалар чоошупаа оор. Ам соңгудал кампаниясынын харысалгалыгы үзү. Чүгө дээр, соңгучулар даңктын дораан дооскош, бүгүнкү көрү-биле чарлап азар база депутаттарга кандидаттарны чоңга таныштырып, суртаал-массалык ажалды улам-на күштелдирер. Ынчангаш бистиң «УТКА 25 чылы» совхозтун Арыг-Узун сууруна агитпункт бо хүнөрдө бодунуң амынын улам-на хайнышкынныч чорудуп турар.

Агитпунктунда соңгудал дугайында литератураларны чыксап салган. Совет демократия дугайында лекция, боседаны маңа эрткирип турар. Агитаторларны 3 каттап чыгылдыгы, сургаалдык семинарны, хуралдарны эрткирген бис.

Немезиниң-не бистиң агитпунктувуска агитаторлар болгаш соңгучулар чыгып изап, билдинмес айтырларга харыны ап, керектиг литератураларны номчуп турарлар. Агитпунктунда улус Ленинниң болгаш Ленинниң комсомол дугайында база

пропагандистер хереглээр слогары-тайлы-быр номнарныкы дегелген кылган.

Бистиң агитпунктте 37 агитатор бар. Олар Арыг-Узун суурун болгаш малчыларныкы чурттагалыкны азы-биле туус-тус участоттарда хувааттыган. Амгы уеде агитаторлар Совет Заинеликниң Коммунист партиясынын XXIV съездинин материалдарын камбаз-биле тайлыбырларын боттандырып турар. Ол ышкы совет соңгудал системаныкы болгаш депутаттарга кандидаттарныкы намдарын соңгучуларга тайлыбырлап берип турар.

Агитпунктте агитаторлар Татьяна Кызыл-оол, Кара-оол Шарамы, Мария Сарыглар, Лидия Дамба, Олег Стихин олар боттарыныкы онаашкан амыныга ак сепкилдиг болуп, соңгучулар ортузунга тайлыбыр амынын эки чорудуп турарын демдеглээр херек. Ол ышкы соңгучулар-биле солун немезилерни эрткирип турар бис.

ЧУРУКТА: агитпунктунда агитаторлар. Ч. ЗРЕНЧИН,

АДАЗЫНЫҢ ИЗИН БАСКАН

Алдын-оолдун хойларыныкы мыды үнүп, оолдун шимезин өгө улусту доюлдурган. — Огулң келгени ол-ла болгай, аш-чем белең чүве бе? — дээр Менди-Байыр кады-ыңга чагааш, өгөн огулңа уттуштур үнүпкөн.

Оол шагда өдөктө, азын баглап турган.

— Хойларың шайратырга оларлаткан-дыр сен ала, огулң — дээр, огулңе өөрүшкү-биле көргөн.

— Олар чаза бастырбас, маңаштырбас дээр чагыс сүмээр эзугаар кадарлары менэм ам чаңчыл аларган, ыңчалдыр кадарга эки дээр-зин бузурадым, аңай — деп, огулу бадыткан изан.

Немезини чөм доюулган соон дарын Алдын-оол ада-мениң чагыс мындыг болган:

— Хей чыл кадарчылап кырыдыбас. Колхоз баштар чериниң сүмези-даа-дыр. «Хочун хойжунуң изин олгу базар»-даа диштилер-ле. Нодан

хоюң холга ап, кол кадарчы болуруңуң сүмөлүп турар чүве-дир, бис чаза бузурадып чугааладыбас, найын көрүп оорд деп, көрүп апаар — деп, адазы Менди-Байыр огулңа дыңкатыган...

Оон эгелээш, 1969 чылда Ооркан Алдын-оол чиккинге хойку болуп амылдап эгелээш. Анык кадарчыныкы мур-нунда харысалгалыгы үе — В. И. Ленинниң төртүтүнгө-ниден бээр 100 чыл оо. Ол хүнге бүгү тала-биле чедикши-нининг ужурамыр дээр бүгү совет улус, дегелгй диңкирлеп үнгөн. Аңа Алдын-оол чаа бедиктен социализмниң хүлээл-генин алган. Хүлээлгениң түң-мелинде көргүзүп багай эвес болган. Малдың чаш төлү оңа-менди, баш саны өскөн, хүлээлгениңизинден дүктү ажыр күүсеткен.

Анык малчын ол күш-аңычык көдүрүшкүнүнү тоску беш чылдың баштайгы чы-лында уламчылап, СЭКП-ниң

XXIV съездинге уткуштур малбарган социализмниң чарыш-ка киришкеш, бодунга бы-мылган төрүүр 330 хоюңуң камназын, чаш хураганнар хү-лээп алып бир камназы ыкк септөп, 10 тонна өдөкти, 12 тонна сикени, 10 тонна са-вакны, бууду-буру мал чөмө-белетизи. Мындагы хынамча-лыг белетилдиг түңмелинде малдың баш саны менди, чаш төлү бүрүн алдыган.

Чаа беш чылдың баштайгы чылында оон хүлээлгези тө-рүүр 100 хойга онааштыр 100 хураганы, хойдан 2 кг дүктү алып, 10 тонна сикени бол-гаш өске-даа мал чөмү бууду-бурун, мал адаанга төгөр өдөкти белетизер. Ооркан Ал-дын-оол СЭКП-ниң XXIV съез-диниң шийтирлерин амы-дыралга боттандыра дээр күмөжиникиниң амылдарын оң амыл-жики бастыккар.

М. МАЖАА.

Чөөн-Хемчик районунуң «Искра» колхозу.

«Тыва кобальт» комбинат-тын шуткулга-техниктиг це-гине барган кижжи уузт эвес ол коллективте найырадым, деминг, шудургу ажал-иши кижилерин дораан өскөрип каар. Ажалчыларны сирый каттыштыра, анык кижилер-ни ажалчың херектерге ки-жизидер дээр коллектив пин-ти күш-биле шудургу ажал-даан. Ол дугайын чөк началь-нига Валентин Васильевич Волков мынча дээр:

— Бисте ажалчыларныкы хей нуруу куш-ажылга үл-гер-чижекте, сагыла-чурум-нуг кижилер. Ынчалажок «кылаң карага» туралаар, ажалга тура чок, хойну амы-саар ийи-чангыс кижилер тур-гулаан. Оларны экин алып дээр коллектив шудургу ажал-даан.

Кижжи бүрүзүнүң эртем-би-ли, аажы-чаны аңгы-аңгы. Ынчангаш олар-биле ажалга оларын онзагай байдалын ба-рымалаан көөр. Чижээ, Ана-толий Шеговту ап көрөс. Ол дээрге куш-ажылга хончу чок, белең арга-биле хой акша алмасаар, шалын азы авансы алган соонда «кылаң кара»-биле өңүктөжир, ынчангаш ажалга үнөйи баар тургу-лаан. Оон аажы-чанын, са-гыла-чурмунун дугайын профвелек организацияныкы хуралига чугаалашкан, күш-ажыл хойдузунун 472 Г чү-дү-биле үндүрер деп доктаал үндүргөн. Оон соонда ол аны-аң ажалчың «Мөөн солгаар мындыг чүве кылабас мен» деп сөзүн берген, эштери анаа бү-зүрөөн. Неделя эркен соонда ол база каттап арагалаан. Ын-

чан хөмчөг ап турда, чурум үрөөс мен деп аазаан. Оон соонда база каттап мындыг тава-рымга болган, мынча бүтү бай-далды кичээлгилгй хынап көөр, оон арагалап турар чы-лааганын тодаралырын ший-тирлээ. Мынча билдингени чүд дие, ол арагалаар, сагы-ла-чурум чок өөрүт турганы болгаш өг-бүлөзине таарымча чок байдалдык болганы иле-рөөн. Бо улааза оон эш-өөрү бо бүтүнүн дугайын хынамча-лыг сайгарып көргөн, оон шынгыс көргөн. Ол мөөн сол-гаар мындыг үлгелдиг кыла-зын даңгырагалаан.

Коллективтин мынча үндүр-ген шийтири чазыг болбаан. Анатолий Шегов ам ол пех-тин аң дээр ажалчыларныкы бирөөн апарган. Оон ка-дайы база чедип келген, эки токар болуп ажаллап турар. Профвелек организацияныкы оларга чурттаар өрөөл тып алдырыга дуулашкан.

Волода Сундуйн ап көөр болуусу, оон байланы база бир язы. Оон адазы-даа, нези-даа комбинатта хүндүктелгй кижилер. Ол оон арагала сун-дугар апарган. Бир тээ, оон адазы коммунист кижжи бол-ганда — аңаа нити күш-биле салдар чедирер шийтирлээ. Оон түнмелинде оолдун аажы-чаны өскөрип, төлөп-

тиг апарган. Анык кижини ажалчы салгалдын алдарыг чаңчы-лыга кижизидер нарын бол-гаш харысалгалыг сорулга. Шуткулга-техниктиг пехте партия, комсомол болгаш проф-велек организацияларга маааа холбоштыр кижизидиле ажи-

лың күштелдирер, оон чору-лары бузурдигени кал-баа-биле ажаллап турар.

Оон-биле калы куш-ажыл-дын байдалын кижилер, кул-туралар бедир, материалдык болгаш моральдык илгй бе-ринишкенин шын дүштүрер, лаанзырган херек дээр хары-салгалы күштелдирер талазы-биле хөмчөглерни база мында боттандырып турар.

Партия болуу ажалчың аңгынын эң дээр, төлөнтгй мө-зү-шынаныга ажалчың буру-зун кижизидер дээр доктаамал салгып салып турар. Куш-ажылдың хоочун кижилерин мында аажок уузт хүндүктө-биле көрүп турар. Эртен чы-лын токар Иван Александрович Колодзинский пенсияже үдөөн оон өөрүнү сагыш сепкилгө утундурбас болуп артаган. Хоочун бузурдигени ам пехте бо-ла чедип көөр, анык ажалчыңнарга сүмезин берген турар.

Хоочун кижилер пенсияже үнерге, оларын эртем билгит-

лиг, дилим, күштүг аныктар-нын солуп турары чөре ө-рүнчүт-дур. Сасаар Геннадий Осипов, токарлар Владимир Горбаток биле Леонид Наумов олар 30 хар безиң четпөөн бол-

аа-даа, олар мергежил талазы-биле дэди (чедиги) разряд-тардык бооп, дээр хей өөр-еңичилерни тускай ажаллаар кыллар ол мергежилге өөр-ең-кенер. Пехте партия болуу мында аныктарнын организацияныкы болгаш кижизидилгени ком-сомол организацияныкы ролон бедиктеп. Мында комсомолчу-лар бузурдиге планын чугаала-жырынга илөкөйлгй кыржип, олар куш-ажылдын бузур-чулун бедирерче, бузур-продукциянык хөмчөзлүн кө-вүлдеринче утганга чугула санал-оонады кирип турар. Пехтин партия хурамынга ком-сомолчуларын, комсомол ху-ралынга коммунистерин ылап-ла олуржур чачмыла апарган.

Бүдүрүлгө комсомолдун салдарын күштелдирер сору-га-биле пехте комсомолчу-аныктарнын ийи бригадалары тургускан. Оларын удурут-чуларынга В. Горбаток биле Г. Осипов оларын томуйлаан.

Комсомолчу-аныктарнын бри-гадалары оларга көргүскөн бу-зурдиги шалынчы куш-ажы-лы-биле бадыткан, бузурдиге планын ажал күүсөйи-биле бадыткан турар. Чижээ, СЭКП-нин XXIV съездинге холбош-тырган хүлээлгени олар бу-зурдиге чорудулгалары-биле калы, мергежил бедирерини, ажалдын культуразынын, ком-сомолдун политөөрлөгилгенин, камналганын чуртун куш-телдирерини, куралаар-ларын ажалчыларнын дуга-йында айтыртылганы кириген турган. Бо чылдын бирги квар-талында болуун алган хү-лээлгени бригадалар дайызы-даа хуусаа бетинде күүсеткен. Бирги кварталда ол бригадалар куш-ажылдын бузурдиге чур-туу 3 хууга бедиктеп, продукци-янын бот-үнөин 1,7 хууга чы-геткен, хей-хей дериглерни кыллы болур металлды кам-нап алган.

Бир эвес шуткулга-механи-тиг пехте кире бээр болуула-ра, мында бүгү-ле чүдүлөр са-гыш сепкилге өөрүнчүт кыл-дыр сагылдырар. Пехтин иш-ти чырык, чылыг, станоктар-ны каас, чараш кылдыр бузуп каан, арыг-шевер. Ону база-ла оон ажалчыларны боттары кылган.

Узт эвес бо коллективте чорутууну турар бүтү ажал-херекти оон кижизидер шут-туу чагылаа дээр, чаңгыс шуттуу дээр деп принцип-биле боттандырып турар. Коллективтин чөмөжиникин үдөөн чотун-на мында.

В. БАРИН.

Культурада болушкуннар

Бот-боттарындан өөренир

Республиканың Культура министрствозу алды, библио-тека амылдарчыларын тус-кай курстарын өй-өдөк орга-низастан турар болу берген. Чоонга чаа эртен элчегетиг курска библиотекте амылдар-чылар киришкен. Маңаа библиотекте талазы-биле тус-кай билгит чедип албаан, чаа ажаллап чорур амылдарчы-лар киришкен, хун бүрүнүң амылынга аныктыг арга-сү-мени хойну билгит алгалаан.

Партиянын XXIV съездинин материалдарын пропаган-далаар талазы-биле библиотек-чаларын сорулгаларын дугайын республиканың А. С. Пушкин атыг библиотеканыкы директору А. А. Давыдо-ва тодаргай чугаалаан. Бистиң номчулгаларыкы съездинин материалдарын билгит ала-зын дээр язы-буру аргаларын аныктылап алаар. Номчуар дегелгенинде эгелээш, аас пропагандаланың язы-буру аргаларын канчаар аныктыла-рың чаа ажаллап чорутуулар ханы билгит алгалаан.

Бо-ла курска лекцияларын, илеткерлерни организастан, Практиктиг кичээлдерни хой-чу чоруткан. Ном чоюузу-нун үчкү, номнарын адыраар айың-биле болгустур, ката-логта бижири дээр өске-даа чүдүлдерин чугаалашкан. Тус-кай эртемдер айың-биле ния-

ти лекциялардан аңгыда А. Ф. Емельяновтун «Амгы үдөк идеология демисел», «Лите-ратура талазы-биле идеология демисел» база М. А. Хада-ханович «Амгы үеңиң совет литературы», ол мынча даңгылы болган тыва лите-ратура дугайында лекциялары болгалаан.

Бистиң библиотеканың курстун амылынга илөкөйлгй ки-ришкен. Библиотекте амыл-дың талазы-биле үсөңгй арга-сү-мени чаа ажаллап чорур эштер билгит алгалаан. Ном-чуктуулар-биле ажалдың я-зы-буру аргаларын ук библиотекта абонементиниң эр-гелечкени Н. А. Кызыл-оол чыгылаанга таныштырган. Номчуктуулар формулары бол-гаш оон авалды, номчукчу бүрүзү-биле ажалдары, мас-салык амылдарын канчаар организастан дээр мыкыш аныктыг сүмээр бердинген. Темалыг кичээлдерин, номчу-ла конференцияларын, библиография доңчулдарын, ном дегелгелерин болгаш оларын сорулгаларын, ону эрткирер арга дугайын сү-мөлөшкөн.

Оон аңгыда тыва номнарын картоткада бижири библио-текалык национал литература салбырларын амылдарчызы Д. Д. Ондур, нөдө черлерге

национал литература-биле ажалдарынын аргаларын ол салбырнын эргелечкени С. Ч. Шийт билдингй кылдыр тайлыбырлаан.

Библиография фондунун организастанышкан, ону хүн бүрүнүн амылынга, масалаг хөмчөглер эрткиреринге аныктылаан язы-буру аргаларын Л. С. Мяншпеева библиотекта ажалдарчыларынга чугаалап берген.

Курска келген библиотекта амылдарчылар боттарыныкы амылынга хамаарыштыр эң чугула темаларга материал-дарын тып, тодаргай арга-сү-мени алганар. Ылаңгыя Н. А. Кызыл-оол, Л. С. Мяншпеева, В. М. Кузнецова, А. А. Давыдова оларын аныктыг арга-сү-мени, лекцияларын оң-за сонуураган.

Мөөн солгаары курстары канчаар эрткирерин база сү-мөлөшкөн, курсту өй-шаанда эгелээш, колдуунда практи-тиг чүдүлгелер кичээлгөй са-лырын библиотекчылар са-налдаан.

Р. СИМЧИТ,

Пушкин атыг библиотеканыкы методик.

Мурнакчы чолаачы

Павел Петрович Бутунаев чолаачы болуп 1943 чылдан бээр, 28 чыл дүргүзүндө үзүктөл чок ажаллап келген. Павел Петрович «Элегес» совхозка 1954 чылда экөө ажаллап берген. Оон бээр мурнакчы чолаачы совхозтун оруктарына мун-мун тонна чүктү сөөктөн. Ону совхозтун ишчилери хүндүлөп турар. Ал естимдиг, кымык болгаш дүргүзүлгө чолаачыга совхозтун дирекцияны бо чылга чаа маңаш хууздон берген. Ам Бутунаев совхоз тову биле хону бригадаларынын аразыга үренин сөөртүргө эки ажаллап турар.

А. МЕЛЬНИКОВТУҢ ФОТОЗУ.

ПАРТИЯНЫҢ КҮЧҮЛҮГ КҮЖҮ

СЭКП-НИН XXIV съездинин амыгы үеңиң эң чугула болушкундарынын бирөөн болуу, дегелгени хей-ни-тинин кичээлгенин тө-вүдө артышкан. Ленинни партиянын съездинин шийтирлерин, оон ажаллап кылган иштинга болгаш да-штын политиканыкы ССРЭ-нин, социализм дем каттыш-рылганын чурттарыныкы коммунистер болгаш бүгү ажалчы чоннарын, дегелгени коммунист болгаш ажалчы шимчөзлөгенин бүтү ортырады, империа-лизмге, социал болгаш нацио-нал даргалда удуз болу дем-сечилерин өртүп база со-рук кирип турар.

Бистиң партияныкы, бүгү со-вет улус, бистиң даштынга со-веттериве Топ Комитеттин Чингиве секретары эш Л. И. Брежневтиң кылганы СЭКП Топ Комитетинин От-чөт илеткенин чогаалдык марксизм-ленинизмниң ыла-гарангай документини кыл-дыр хуула алган. Отчөт илет-келеде ленинни турустар-биле амыгы үеңи, XXIII съез-дин шийтирлеринге үдө-ялээш партиянын болгаш удузтун ажал-чорудулгалы-нын кайгамчык түнүлдерин хандыр анализтөөн, комму-нист тургузушкунга чаа-чаа чедикшилер дээр, со-циализм чурттарын болгаш авторитаризмтиг бүгү күштерин улам мың сай каттыштыр дээр демсеп-дин дайынчы программанын айлган. Съезд СЭКП Топ Ко-митетинин политиктиг шуту-мун болгаш практиктиг ажал-чорудулгаларын, ТК-нын От-чөт илеткелгени кириген са-валдарын болгаш түнүлдер-ни бүрүн болгаш дозуу-биле чагыс аай эш-сеткилде чүдүлгөдүр деп санаан. Илеткел-дин кол чүдүлдерин боттары-нын ажал-чорудулгаларына

удуртула бодуларын бүгү партия организацияларында дааскан. Съезд 1971—1975 чылдарда ССРЭ-нин улус ажал-аңылың хөмчөдүренин беш чыл пламанын талазы-биле Директиваларын бады-лаан.

Дегелгени бүгү дегелгени хей-нигизин СЭКП-ниң XXIV съездинин коммунизмге орун-биле чүгө совет ният-лээдин улам мыңгыс хөмчө-дөзгө эвес, харын база бүгү дегелгени революстуг чорудулгаларга чугула үе ыла-дыр көрүп турар.

Бүрүзүз идеолоттар болгаш оларын эдеричилери ре-

формистер болгаш ревизио-нистер социализм чурттарында коммунист болгаш ажал-чы партияларын удузтук ро-лолун дугайында марксиз-м-ленинни кол чүдүлгө удуз демсептөө эң каркы шуту-дугаа доксийлери аймак-радык шыдаас. Совет комму-нистер, бистиң чуртувустун бүгү ажалчы чоннары бо буржуа-ревизионист болгаш үдөлдөр чүү чүвөгө көрдөн, илөгөн турарын эки билер. Бодунун үеңиде совет ком-мунистер, бистиң бүгү ажал-чы чоннарыныкы тронистерге, барың үдөлдиг чайгылыч-ларга, националисттерге бол-гаш өске-даа оппозиционер-лерге удуз шийтирлгит бол-гаш элтең чок демсептөө бол-ган олар амы барың бол-гаш «чөөн» үдөлдиг ревизио-нистер мынча, база-ла ленин партиянын түрө-ленин чаралдарыны, оон удузтук ролон кошканды-рын орайдыган турган.

Чаа ниятле тургузушкунга ажалчының, партия-ныкы ажалдарын ролон хуула көрбөс чүдү-буру ревизионист болгаш үдөлдөргө удузаштыр СЭКП мар-ксизм-ленин башкарыч партия чурта кылдынын тур-бар бүгү чүвө дээр, оон амы болгаш келер үеде дээр харысалгалык болур дээрин көрөдө санап келген болгаш санаа-даа турар. Бо марксиз-м-ленинни үдөөн кол чүдү партиянын XXIV съездинин документтеринде болгаш шийтирлеринде хандыр син-ишкен.

ЫНЧАЛЗА-ДАА ажалчыны аңгының партияныкы аныктылаа удузтук ро-лон бужартадырын көрү ту-рар теориялар калдык-даа хөмчө-биле илөсө туралок, олар чаа амылдар дээр боду-дугаа доксийлери аймак-радык шыдаас. Совет комму-нистер, бистиң чуртувустун бүгү ажалчы чоннары бо буржуа-ревизионист болгаш үдөлдөр чүү чүвөгө көрдөн, илөгөн турарын эки билер. Бодунун үеңиде совет ком-мунистер, бистиң бүгү ажал-чы чоннарыныкы тронистерге, барың үдөлдиг чайгылыч-ларга, националисттерге бол-гаш өске-даа оппозиционер-лерге удуз шийтирлгит бол-гаш элтең чок демсептөө бол-ган олар амы барың бол-гаш «чөөн» үдөлдиг ревизио-нистер мынча, база-ла ленин партиянын түрө-ленин чаралдарыны, оон удузтук ролон кошканды-рын орайдыган турган.

Чаа ниятле тургузушкунга ажалчының, партия-ныкы ажалдарын ролон хуула көрбөс чүдү-буру ревизионист болгаш үдөлдөргө удузаштыр СЭКП мар-ксизм-ленин башкарыч партия чурта кылдынын тур-бар бүгү чүвө дээр, оон амы болгаш келер үеде дээр харысалгалык болур дээрин көрөдө санап келген болгаш санаа-даа турар. Бо марксиз-м-ленинни үдөөн кол чүдү партиянын XXIV съездинин документтеринде болгаш шийтирлеринде хандыр син-ишкен.

Социализм болгаш комму-низм тургузушкунга удуз-тук болгаш башкарыч күш болур Коммунист пар-тиянын ролон объективтиг факторлар-биле, социал хөм-чө-биле илөсө туралок, олар чаа амылдар дээр боду-дугаа доксийлери аймак-радык шыдаас. Совет комму-нистер, бистиң чуртувустун бүгү ажалчы чоннары бо буржуа-ревизионист болгаш үдөлдөр чүү чүвөгө көрдөн, илөгөн турарын эки билер. Бодунун үеңиде совет ком-мунистер, бистиң бүгү ажал-чы чоннарыныкы тронистерге, барың үдөлдиг чайгылыч-ларга, националисттерге бол-гаш өске-даа оппозиционер-лерге удуз шийтирлгит бол-гаш элтең чок демсептөө бол-ган олар амы барың бол-гаш «чөөн» үдөлдиг ревизио-нистер мынча, база-ла ленин партиянын түрө-ленин чаралдарыны, оон удузтук ролон кошканды-рын орайдыган турган.

Чаа ниятле тургузушкунга ажалчының, партия-ныкы ажалдарын ролон хуула көрбөс чүдү-буру ревизионист болгаш үдөлдөргө удузаштыр СЭКП мар-ксизм-ленин башкарыч партия чурта кылдынын тур-бар бүгү чүвө дээр, оон амы болгаш келер үеде дээр харысалгалык болур дээрин көрөдө санап келген болгаш санаа-даа турар. Бо марксиз-м-ленинни үдөөн кол чүдү партиянын XXIV съездинин документтеринде болгаш шийтирлеринде хандыр син-ишкен.

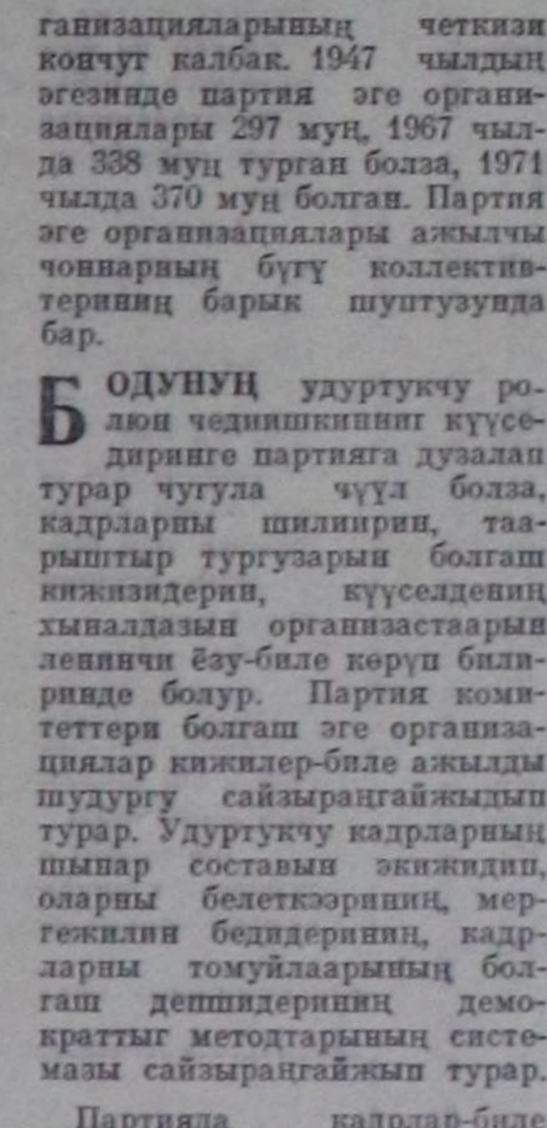
жизидилгени күштелдирерин эргөөн чугулазы-биле тодаргайлаштып турар.

ЭРТЕМНИГ коммунизмни партияныкы болур СЭКП-нин удузтуулганын ният-ле амылдарынын бүгү адырларын: экономика, поли-тика болгаш идеология адыр-ларын хаара тулар ужураут болгаш тууду-даа турар. Ком-мунист партия коммунизм тургузушкунга бодунун удузтук ролон хандырып, мурнакчы чөмчөзлөгөн, баа-ла марксизм-ленинни теорияда болгаш улус масаларыны практи-тиг дүргүзүлгө үдөлдө-лөш, ниятледе хөмчөдө-лөш херектелдирер дүштөгөн эртемге үдөлдөштөгөн по-литиканы ажаллап кылды, оларын шийтирлээри ният-лээш амылдарынын тус-тус талазында база бүгү ният-лээш ниятти-биле-даа хөм-чөдүр дүргөсүр ужура-лут экономиктиг, социал-по-литиктиг, идеолотту болгаш организастанык кол сорулгаларын бүгү-нیتی катгыжы-нымы болгаш бот-боттары-нын аразында туудун хары-лаалыг тодаралдып турар.

СЭКП-НИН XXIV съездинин көргүскөн-биле алдыга, ленинни партияга удузтуу совет улустун тургузушкунга чугула болгаш. Секс беш чыл планы экономиктиг бол-гаш социал чугула көргүз-төр талазы-биле чедикши-ни күүсеткен. Бистиң чур-тувусту экономиктиг болгаш култуурат хөмчөдүрени улам болгаш денсептөө көдүрү ү-дүргөн экономиктиг, социал

болгаш культурулг хөмчөг-лери дегелгени программасы боттантап, удузтун материал-дыг чагай амдыралы, ССРЭ-нин камгалап күчүз бедөөн.

Секс беш чылдың ботта-нымыннан совет улустун чедип алган чедикшилерни чуртун хөмчөдүренин тала-зы-биле улам өндүр удуз со-рулгаларын баш бурунгаар көөр арганы партияга берген. СЭКП ТК-нын Отчөт илеткел-ни, оон талазы-биле Резолю-ция, СЭКП-ниң XXIV съез-динин Директивалары — по-литика талазы-биле канчал-даа ажал удуз ужура-лут документтер, ниятле-ди удузтуун ботталдырып партиянын эртем дөзү-биле көрүп турарынын үлөгөр-чи-жээ. Бистиң чуртувустун эко-номиктиг күчүзү улам ылай соксаал чоңка өстүренин, оон социал-политика талазы-биле быжыгарынын болгаш хөмчөдүрү, ажалчы чонна-рынын бүгү социал бодүлте-ринин материалдык чагай амдыралын болгаш культу-рут денсепти удуз-биле бедир-дерин дегелгени про-грамманын доксийлери айткан. ССРЭ-нин ниятле-лээш болгаш ылаалденген республика бүрүзүнүн, узе бургузунун тус-тузуна хөм-чөдүрени тодаргай сорул-галы болгаш персептивала-ры бо документтерде ала-р-реттөгөн. Бо чугула доку-менттерин, оларын бүгү кол чүдүлдерин, чургайларын болгаш фактыларын чоңун бүгү бөдүлгелерин, Советтер-ниң хей националдык чурту-нун бүгү

айқынды түрдегі турғусына практикасы қажан қиялгерге бұзғандық болған құндықпенді оларға принципшілдікпен негеді-ді-біте дүштірткенде, бодун бағыттал турар болғанда, партия бо практиканы моос сонгаар-даа барымдаал, тұсқай болған политика талазы-біле әк эки белкеткенді, бот-тарын эки организмзакылар болған киянжиздічилер қылды көрүгенс қапарлар депшпертер алар депшпер IV студент, демелген турған.

Партияны уәтурүкү азым-чорудуагазында қутула-черия оң пледогорт азым-зәлет турар. «Массаларын медреселін саймапын баста-тыгү азымжыстың боза-зайы болған кол ұтма-ш-нары болуп... артар» (Т. 13).

«Тайбыңның
алдын медалы»
биле шаннаған

БУДАПЕШТ. (СЭТА). Тай быцның Бугу-догоей Чеве-
ленинц ында доозулган ас-
самблеизыга Фредерик Жо-
лио-Кюри аттыг «Тайбынны»
алдын медалы-биле шагнаа-
дугайдына шийтирнин чар-
лаан. Бо медаль-биле ша-
натканнарның аразында Га-
маль Абдель Насер (мечээ-
соода), Раймон Гийо (Фран-
ция), Сальвадор Альенде (Чи-
ли), Мандорне Шевеште-
ри (Венгрия), АКШ-та тайбы-
вазын динчилерини баш баяс-
кан.

Демиседің болғаш күні ақылдың оң-оң чығарылы совет кижялере сыйныккы бекік социалисттик медреседі болғаш организмистик чоругу ту бикылғары-биле хой чыгартып XVIII стедизинк союяк кытат. Оон-биле калды партиянын XXIV стедизинк идея кижизиялгетер аякка чыгаргачтестере партия организмистик зарын кичигегиин баш кутарып, чоктактан кичик аякка чыгаргачтестер чү, нугузу чоругары аргаалактын алдери, дээшкенингерге уудр, кижялериң медреседиле болгаш аакы-чаныда эргиниң өң ке-дээ артымшынарын уудр пинтиргил демиседі чоругарың оларын кыйгыт

Сағышқа кирбестерге удур полицияның болгаш судтун

Каттышкан чепсектиг күш
кады чорудар хемчегерин
нын Эзугаар 1971 чылдын
ден 15-ке чедир уде Герма
краттыг Республикага (Бер
райга) Варшала Керээниң
чилери күрүшлериниң Ка
чепсектеги күштериниң Шер
зелиниң хуралы болгам
ларынң удуртукчу составы
вүлө хуралы Каттышкан

вуга гурӯбда, ҳожудангай ҳаётларга айлмас, а партияниқ медресадиг болаш идонейдиг дайничиъи болур уқурлуг сен. Кун-аъла-аъла, нивитиле амидларнига-аъла, ороидетиле-аъла, амиди-рал-туратнига-аъла — коммунист кизи каъан-кезде, ка-ла-аъла коммунист болур ар-тар, бистид левинчи партия-аъла. Истиъни кенигушлуг бидик аъла тоелтин-биле аъладор уқурлуг.

Истиънини состави улам шипар, коммунисттерини илтиқи сирый катъиъиш-кыни, медресадиг саъма-аъла-урум, органиастиг чоруу болаш идея-теоретикни чен-селенишкени улам быйж, ооң аълаъла коллективизм болаш демократизм улам

хүлээн, сүлдэйн айтыргаларын ам-даа шийтгүүлээр алаар дээрнэе кичээгээр сайм турар. Амгы үеде кичээгээр анги премьер-министр Хлтиг май 20—21 үеинде Францйага баар ден турарыча шилчээ, ол алаа баарча, Францйагын президентиа Помпиду-биле чу-гаалажыр. Барымшкынны кол сорулгаларынч брээзэ — ЕЭН-ге Англиягын кирерин деткирнече Францйаг чыгаары бооп турар.

Ол чорукту, алаңды, Анш-
тин күрүчө секретарынын
амгы үедө Африка чурттарын-
да аалдан чурт турар Афри-
ка талазы-биле дузалакчыны
Дэвид Ньюсомга таварышкан.
Эфиоп пайыссыл Аддис-
Абебке болган парлалга кон-
ференциязынга чүве чугаалап
турган. Д. Ньюсом Каттыш-
тың, Д. Ньюсом Каттыш-

кан шаттарын африканын
«ылан өңнүү» кылдыр
көргүзөрин оралдашкан.
Шааида кул садыглакчыла-
рынын Африка динеп үйдүр
сөөртүп апарганы чүс-чүс
муң туттурганнарнын салга-
лы — америк негрлерин
бодааш, Африканың болган
Американын улустарынын
«чангыс ай төрөп дыл до-

Күрдепарамештинин толзак-
кыште мидит айттыргы
дганы таварыла звес. Соң
куру чүгә америк монопо-
лиаларын Муруу Африка
лпал салгышкынарын
и бүр өзү туураыла звес
дур ийи. Эфиопияла ке-
руин муруула Ньюсом
уруу болган Чөп Африка
рттарында америк дипло-
матик толзәлекчилер-биле
адагаскарга чөүлүл хурал
дурал чорук африк журна-
лестерге бидияттиг. Ук чөү-
лү хуралга Ньюсом Муруу
Африка Республикасы биле Аф-
иканы хамаарышпас чүгү-
рүмүн аразыла «чүгә»

инглизистар дутаникка
кирген санадым тоокта чаа
күргөн муруну африка-
лардын дутаникка Форстер-
га дөткөткөн америка-
ларга сумелээ. Ол отун
ганын утказы мындыл аф-
ик чанын эп фонтузун
рылдыры кошкалды, чүд-
ру хооун алаазынчылар-
дуазым-биле Африка-
рттары соок-яз илгалар
систерин хоолуна кыпир
ор дөдө болур.

Учкыла-лаа Африка күр-
үзериин биле, мурунгу ол
тутук сайгаралышкыны
-инчыны билген болган
чүдү чааа соу сайгаралы-
шалдыры хуузоон. Бүтү-
болуушкыныры бугаар
ил көргө, Форстерин отун
ганын боттандырынага
галаар деп, америк дипло-
маттарын орадыкчыныны
рыны түнөөл бербес. Кыла-
рттарыга алаазынчы-
весиале Д. Ньюсомун
варышылаа биле, америка
биле бугаарес чорук оюу боза
дан балыкка чүдө-түм

И. АБЛАМОВ,
П. ЛАНИКИН,
Г. СКОБЕЛЕВ.
(СЭТА).

Варшава Керээзиниң киржикчилери күрүнелерниң
каттышкан чепсектиг күштеринде

Керээзинин кижикчи-
делеринин армияларынын
үзелинин болгаш уду-
талыың кижигүнери
емократтыг Республика-
наа урус армиязынын
ичкээлеринге озу-

Редактор В. С. ШАРАВИН.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

МАП 18-ТЕ
КЫЗЫЛДАН

1900—Телем-Мөмөлөр (орус тилинде). 1945—«Мунаккыч аркуугагыч школла». Дамылыта. 1945—«Маргилла-ар реплика». Эртегм дымлар-аргм фильм. 1955—«Бегитиң напаставыс». Дамылыта. 1955—«Тарылга толугун дымлар-аргм фильм. 20.35—Телем-Мөмөлөр (тыла дымла). 20.45—«Акиа» толевилеги. Уран-чегм фильм. (II сериязы).

Кино

МАП 18-ТЕ
«НАЙЫРАЛ» «Чаркитен аң-

20, 11.50, 13.40, 15.30, 17.20, 19.10, 21 шактарда.

«ПИОНЕР»: «Меңгүн хоопилар» 9.30, «Ливов ортукулук оолдары» 11.50, 13.50, 15.40, «Эки бе, Мария» (1-ги, 2-ги кезектери) 17.50, 20.30 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Арм» 15.30, «15. «Ан сарык чак кезектери» (1-ги, 2-ги кезектери) 17.10 шактарда.

«ВОСТОК»: «Бир эвес саяни тийн болар» 15, 19, «Амыралдик шаарлары» 17, 21 шактарда.

ЧАЙГЫ КИНОТЕАТРГА: «Жез» аргадан ушунек» 18, 19, «Фанфан-Тюльпан» 21 шактарда.

«ЭНЕРГЕТИК» КУЛЬТУРА АЛКЫНЫ: «Гаймачык жээк» 16.30, «Полышны-биле таарыш» 18.30.

СТРАХОВАНИЕ ДУГАЙЫН БИЛИП АЛЫРЫ КИЖИ БҮРҮЗҮНГЕ АЖЫКТЫГ

ЧОННУҢ МАТЕРИАЛДЫГ ЧОРУУН ЭКИЖИДЕРИНЧЕ УГЛАНГАН, АМЫ-БОТТУҢ БОЛГАШ ЭТ-ХЕРЕКСЕЛДИҢ КҮРҮНЕ СТРАХОВАНИЕЗИНИҢ БҮГҮ ХЕВИРЛЕРИН БАЗА НЕГЕЛДЕЛЕРИН БО АРЫНДАН ТАНЫЖЫҢАР!

Ажылчы чоннарның күрүне страхованиези

1921 чылдың октябрь 6-да Улус комиссарлар Чөвүлели «Эт-хөреңгиниң күрүне страхованиезинин дугайында» декретти хүлээп алган. Декретке В. И. Ленин ат салган. «Адаанда айыткан чайгаар болур халаптардан: өрттөн, малды өлүмдөн, үнүш культураларын долудан, а ол ышкаш суг болгаш кургак чер транспортунуң оруктарына озал-ондактардан хуу ажыл-агыйларның күрүне эт-хөреңги страхованиезин РСФСР-ниң көдээ-даа база хоорай-даа бүгү черлеринге организаастаар» деп, ол декретте баш бурунгаар көргөн.

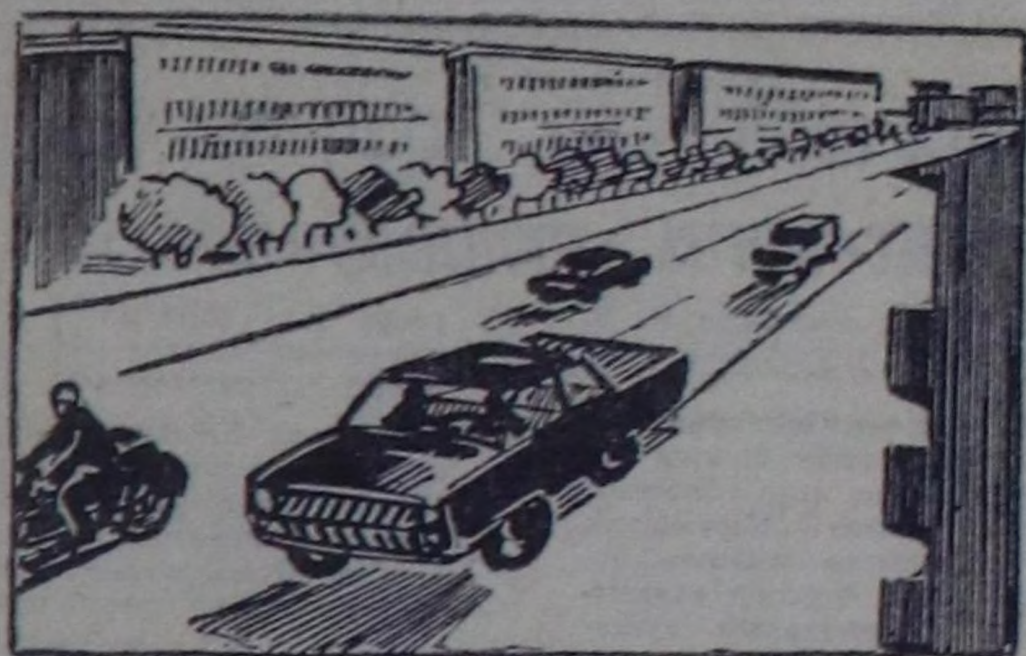
Бо документ-биле СССР-ге күрүне страхованиезинин хөгжүлдери эгелээн.

ТӨЛЕВИРЛИГ БЫАП-ЛА СТРАХОВАНИЕНИҢ ДУГАЙЫНДА Хоойлуга дүүштүр Күрстрахование чериниң инспекциялары хамаатыларның ажыл-агыйларында ыяап-ла камгаладыр ужурутуду туду-байжынарның болгаш мөдээ ажыл-агый малдарының чизе-учебун кылып турар. Эт-хөреңгиниң ээлеринге страхование херечилелдерин тыпсыр.

ХАМААТЫЛАР! Телевирлиг ыяап-ла страхование талазы-биле төлевирлерин хоорайларда болгаш ажылчы суурларда болзунар — ажаалга насаларына, Күрстрахование чериниң инспекторунга азы агентининге кириңер.

Телевирлиг ыяап-ла страхованиениң төлевирлерин төлээр хуусаалары болза: Телевириниң 50 хуузуу — июнь 15-те, оон арттан 50 хуузуу — август 15-те кириңер.

Транспорт херекселдериниң ээлериниң кичээнге

1960 чылдың январь 1-ден эгелээш транспорт херекселдерин эки-тура-биле камгаладыр (страхование) чаа чурумун боттандырып турар. Ол чуруму ыгуаар алыр, озал-ондактың, чүү-бүрү айыл-халаптарын, а ол ышкаш оор алганына түшкөндө болган оор алганы-биле азы бидниес кижилериниң өскөр аппарын каапканы-биле холбаштыр үрелгенниң түңүлүндө камгалап өрттөн төлөн бээр көрдүгүн.

Автомобильдер, мотоциклер, мотороллерлер, моторлуг болгаш майгының судноларын, хемелерин камгаладыр болур.

Күрүшениң үүрмектеп садар күштүг турар өрткөтөрүн барымдаалааш, (автомобиль санавыпаш) транспорт херекселдериниң өрткө-үшөөнүн хемчээлдерин ыгуаар силерниң ишкит алган түңүсө страхование керээзин 4—5—6 айлар болгаш чыл хуусаада чарар.

Автомобильдер		Мотоциклер болгаш мотороллерлер		Моторлуг болгаш майгының суднолар база хемелер	
Страхование түңү	телевир	Страхование түңү	телевир	Страхование түңү	телевир
Рубль-биле		Рубль, көпөк-биле		Рубль, көпөк-биле	
300	10	100	2	100	2
400	13	200	4	200	4
500	15	300	5	300	4
1000	25	400	6	400	4
1500	33	500	7-50	500	5
200	39	600	7	600	5-50
2500	43	700	7-50	700	6
3000	45	800	1 куу	800	6-50
болгаш оон өрү	Страхова-ние түңүс-оон өрү ден	Страхова-ние түңүс-оон өрү ден	1000	1000	6-55
			болгаш оон өрү	0,7 куу	Страхова-ние түңүс-оон өрү ден

Транспорттук ээ-даа база ол ышкаш бо дугайында херечилел бадылаар черге кылдыгач бүзүредил бар кижилер керээзин чарып болур. Транспорт херекселдериниң үрелгенниң азы оор алганын таварылгазында страхо-вание эгидил төлөр оруп элениниң болгаш артынын өрттөн барымдаала-ашаан, күрүшениң күштүг турар өрткөтөрүн ыгуаар санаан каражаны бү-рүн түңүс хемчээл-биле төлөр, а үрелгенде септелгенниң түңүс хемчээл-биле болдулар, ыччалза-даа страхование түңүсден ашпас. Ыччалза кара-жанын ычтал түңүсө транспорт херекселдерин дилеп таварының болгаш чоок-ку септелге черинге чедирериниң шүүдөл чарыгалдарын база кириңер.

Транспорт херекселдериниң чигениниң азы үрелгенниң калдыг-даа тава-рылгазында ол дугайы Күрстрахование чериниң инспекциязына, а авария, оор алганының азы бидниес кижилериниң өскөр аппарын каапканының үе-лүндө милиция органнарына (ГАИ-ге) мөдээлээр ужурут.

Амы-боттуң холушкак страхованиези

Страхованиениң бо хевириниң онза чүүлү болза ажыл-чы чоннарның акша-хөреңги чыып азы шыгжап алыры-нын онза хевир бооп турарында. Керээ чарган кижилер бү-рүзү ай санында-ла страхование дадывырын тырттыр-гаш, ында айыткан хуусаазынга чедир чогуур түңүс ак-шаны чыып алыр.

Оон аңгыда бо хевириниң страхованиезиниң керээзин ыгуаар ында айыткан түңүс акшаны камгалаткан кижиге чүүл хуусаа төнерге эвес, харып-даа керээзин күш-түг болуп турарының үезинде озал-ондакка таварышкаш, нити ажылдаар аргазын доктаамал чидиргенде база төлөп бээр.

Оон-биле чергелештир ажылдаар аргазын 30—50 хуу оскунганда страхование кылган түңүс төлээр-биле ка-ды оон соонда тырттар үндүрүгүн хемчээл чартык ке-лиинге чедир эвээжээр апар. Ажылдаар аргазы 50 хуу оскундурган таварылгада керээ чарган кижилер үндүрүт төлээрден шуут хостаттынар.

Ол үеде керээзин хуусааы төнер болза страхование херечилелинге айыттыгач бүгү түңүс аңаа төлөп бээр. Ыччалзага страхованиениң бүгү дүргүзүндө ажыл кылыр аргазын оскунганы дээш алган акша түңүс аңаа хамаа-рышпас.

Амы-боттуң холушкак страхование керээзин 16-дан 65 хар чедир назыйлыг хамаатылар-биле 5, 10, 15 болгаш 20 чылдар хуусаалыг кылдыр 100 болгаш оон-даа хөй рубльге чарып болур. Ыччалза-даа камгалаткан кижилер назыйы 70 хардан улуг эвес болур ужурут.

Акша боду-биле эвес санажылга — төлевирлерни төлээриниң эптиг хевир

Амы-боттуң холушкак камгалалының база онзал-ондактыг та-варылгалардан камгалалдың талазы-биле чарган керээлериң ыгуаар төлевирлерни төлээр силерге эптиг болган турар төлөөдө акша боду-биле эвес, санажылга-биле чорудуп болур. Силерниң ажыл төлевирлерден страхование төлевирлериниң төлээр түңүс ай санында тырткаш, Күрстрахование чериниң инспекциязының асар санында шилчидип турар дугайында ажылдап турар албан чериниң бухгалтериязын бижимел даалганы Күрстрахование чериниң агентининге берип каары аңаа четчир.

Страхование төлевирлерлерин төлээриниң чаа хевир дыка эп-тиг болгаш шаг-уени камнап алыр арганы силерге бээр.

Төлөвирлерни акша боду-биле эвес санажылга-биле төлээр кылдыр амы-боттуң холушкак камгалалының керээзин чарарын силерге сүмөлөп тур бис.

Каражаны эгидип ап болур

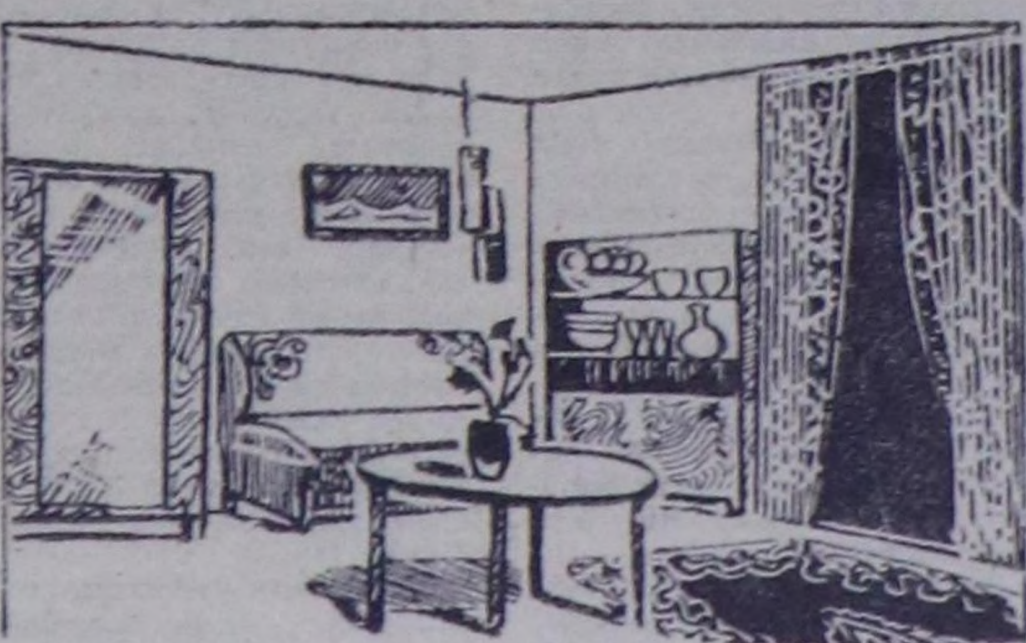
Бажың иштиниң эт-херекселдерин камгаладыр база дыка ажыктыг. Бир эвес өрт болган өске-даа халап болуп азы ооралашкын түңүсүндө камга-латкан эт-херекселдер үрелип, чедер болза, оларның каражанын чедир эгидип ап болур.

Өрт болган частыкыш болган, суг үрөзөн, хат, шуурган, кудуш-кушуг чаше, чадык дүшкөн, чер шимчээленип болган өске-даа хевиртен озал-ондак болган, одалга системаның, суг дамчыдар болган арыгдал чет-килериниң үрелгенниң, кожа өрөздөрдөн суг кутулганының түңүсүндө, а ол ышкаш оор алган үеде эт-херекселдер үрелип азы шуут чидер таварылга-да бажың эт-херекселдериниң страхованиезин чарар.

Бажың иштиниң эт-херекселдерин, кижиниң эдилелдериниң страхование-зи чүүлге керээде айыткан адрезинге турган таварылгада күштүг болур. Чал-лааар черге апарган эт-херекселдериниң аңгы керээ-биле камгаладыр ап болур.

Бо талазы-биле керээни 2-ден 6 ай чедир азы 1 чыл хуусаага чарар бол-ган керээ чарыкчызын страхование кылыр түңүс күрүшениң күштүг бооп турар үүрмектеп садар өрткөтөрүн ашпас (эзеп чергези-биле) доктаадыр. Төлөвириниң хемчээл хөй эвес, хоорай черлерге болгаш район төптөргө камгалаткан 100 рубль бүзүлдөн тыла 10-дан 25 көпөк, көдээ черге — 15-тен 40 көпөк болур.

Камгалаткан эт-херекселдер чигени азы үрелген таварылгаларда оларның 40 хуузуу, ыччалза-даа 3.000 рубльден хөй эвесип төлөп этидер.

Назы чедер хүнге белек

Силер боттарыңарны урууңарны назы че-дер хүңгүдө аки белек тудар дээр болзунарда, амдыгаашта эгелээш ону камгаладыр ап болур силер.

Страхование керээни 300, 500 азы 1000 ру-бльге чарып болур болган оон хуусааы төнерге силерниң урууңар ону төлөп ап болур. Страхо-вание хуусааы уругун 18 хар-биле керээни чарган хүн уругун назыйының аразында чыл-дар-биле доктарылар. Бир эвес уругун намызы 8 хар ашпас болур болза керээни оон кыска хуу-саага — 10 чылга чарып база болур.

Айла төлээр дадывырын хемчээл уругун адынга керээ чарар хүн оон харынан болгаш камгалаан түңдөн хамааржыр болган адалга табыл-биле доктарылар.

Страхование дадывырын камгалап агентининге ийикле азы ажылап турар чериниң бухгалтериязында Күрстрахтын инспекциязын амык санын азы ай санын шилчидилге-биле төлөп бо-лур силер.

Бир эвес уругун хар-намызы 15 хар 6 ай ашпас болза оон аза-иен болгаш өске-даа чөөк төрелдери страхование керээни чарып болур. Оон-биле страхо-вание керээни чарар кижилер чыгыс уругун адынга чыгыс азы өлгөн нах керээни чарып болур.

Керээ чарар хүнде уруг- ун хары	Страхованиенин хуусааы ай санында	Страхование кылган түндөн ай санында тырттар дадыыр: рубль азы көпөк-биле			1000 руб.
		300 р.	500 руб.		
6 ай	18	1-39	2-31	4-61	
1 «	17	1-39	2-31	4-61	
2 «	16	1-50	2-46	4-91	
3 «	15	1-61	2-66	5-31	
4 «	14	1-73	2-87	5-72	
5 «	13	1-88	3-13	6-23	
6 «	12	2-06	3-42	6-82	
7 «	11	2-27	3-78	7-54	
8 «	10	2-53	4-21	8-41	
9 «	9	2-84	4-72	9-42	
10 «	8	3-23	5-37	10-72	
11 «	7	3-73	6-21	12-42	
12 «	6	4-40	7-32	14-62	
13 «	5	5-35	8-90	17-76	
14 «	4	6-76	11-25	22-45	
15 «	3	9-11	15-18	30-30	

Озал-ондак таварылгаларында страхование

Бо дээрге кижилер бүзүзүнге таарышкан, чини страхование болур. 16-дан 70 хар чедир назыйлыг хамаатылар-биле бир чыл дүргүзүндө 100 болгаш оон-даа хөй рубльге ыңдыг страхование керээзин чарар.

Дадывырын хемчээл керээ чарган кижиниң ажылында болгаш оон ажыл-дап турары бүдүрүлгезиниң хевиринден хамаарыштыр 100 рубль бүзүзүндө 25 көпөктөн 1 рубль 20 көпөк чедир доктааттынар.

Кижээ, бүдүрүлгө черлериниң ажылчыларын, тодаргайлаарга токарлар, лесарлар, фрезеровщиктер, электри болгаш газ-биле демир тудуштуруучулар, чапчылар, бызаччылар, печниктер, дашчылар, малларлар, штукатурлар, чик болгаш аш-чөм үлөтүрүүнүң ажылдакчылары болгаш өскөр-даа страхо-ваниениң 1.000 рубльге керээзин чарган болза 5 рубль түңүс дадывыр хавыр-тыр. Машиинистер, көчөгарлар, электриктерлер, чолачылар 8 рубль, а бүдү-рүлгө чери-биле дөрт холбазы чом албан-хаачылар — 2 рубль 50 көпөк тө-лөр.

Бир эвес транспорт херекселдериниң шимчээлениниң үезинде, машина-ларга амылдан тургаш, бо-чөпсө азы эт-херекселдерин амылдан турган үезин-де азы частыкышын, көшө хөмө алышканын, өрттөнүшкенин, өрттөнүшкенин, умдуушкунуң, чаңыктың, электри тогу союканын, үжүшкүнүң, союкка доңганын, эскербиин хевиртен хорланганын (арагадан болгаш арага орунуга иштен өске-даа бүдүмелдерден аңгыда), кижиниң кара сагыштыг хал-дашынының азы араган амытанын халдашының, а ол ышкаш сугга дүжүп өлгөнүнүн түңүсүндө ажылдаар аргазын доктаамал (долузу-биле азы некич-чамдык-даа) оскунган азы өлгөн таварылгада страхованиениң бо хевириниң не-гелдесин ыгуаар Күрстрах чери страхование түңүс керээ чарган турган кижиге төлөп бээр.

Ол төлөөдө озал-ондактыг таварылга бүдүрүлгөге бе азы бажыңга болган бе дээрин барымдаалавас.

Бир эвес камгалаткан кижилер өлгөн азы озал-ондак болган урууңдан нити амылдаар арганын доктаамал оскунган таварылгада страхованиениң долу тү-нүн төлөп бээр.

Ажылдаар арганын некич оскунганда камгалаткан кижилер озал-ондактыг таварылга болганында нити амылдаар арганын нах хуу чидиргенил, ол хире хуу төлевирин алыр апар.

Күрстрахованиениң Тыва АССР-де инспекцияларының адрестери:

Хоорай инспекциязы: Кызыл хоорай, Комсомольская кудумчуу, № 4 бажы.

Нурстрахование	Нурстрахование
Нызыл-Мажалык	Бай-Хаак
Чадаана	Самагалдай
Хандагайты	Шагаан-Ары
Товра-Хем	Тээли
Сарыг-Сеп	Зэли
Туран	Мугур-Ансы

РЕДАКЦИЈАНЫҢ АДРЕЗИ:

Бызыл, Шетиван-Бравченко кудумчуу, бажы № 3, ТЕЛЕФОНАНЫ: Редакторун 24-63, редакторга оралкычыларың болгаш пропаган-да кылдыгың 35-24, харыскалгы секретарың 23-35, партия ажылдар кылдыгың 37-13, культура кылдыгың 23-54, көдээ ажыл-агый кылдыгың 21-47, үстүр кылдыгың 22-64, чагаа база совет тургузук кылдыгың 41-27, информация кылдыгың 20-60, бухгалтерия-ны 31-75, корректорың 27-41. Солун келбей барганга 32-75 телефонче доктар.

Солун неделяда 6 катап үнер

ТЫВА АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң чанында Тыванын ном үндүрер чериниң республика типографиязы (Бызыл, Шетиван-Бравченко кудумчуу, 1.). ТС—0027А.